

FIGYELŐ

Hablicsek László
(1953–2010)

A Demográfia folyóirat szerkesztősége búcsúzni kénytelen szerkesztőjétől. Barátunk és kollégánk, bármennyire is hihetetlen, bármennyire nem akarunk róla tudomást venni, Hablicsek Laci nincs többé közöttünk. Nekünk Laci volt, Magyarországon senki nem gondolt Rá másként. Jellemző, hogy amikor Brüsszelben kérdezte egy külföldi kolléga, igaz-e a hír, hogy „Laszlo” nincs többé, először nem értettük, kire gondol. Igazgatóhelyettesként is Laci volt mindenkinek. A tudományos segédmunkatársnak is, aki bármikor hozzá fordulhatott kérdéseivel, kétélyeivel, és bár mindig a monitor előtt találta, munkájába mélyedve, mindig válaszra találhatott, a legbonyolultabb matematikai-statisztikai kérdésekre is világos, még számára is érthető formában. Az életút állomásait, a rövid életpálya gazdag termését majd vegye számba lexikoncikk, számunkra most az ember, a jó barát hiánya fáj. Lacinak sok barátja volt és ma már ritka ez a fajta hűség, ami őt jellemezte. Egész pályája a Statisztikai Hivatalhoz köthető, ezen belül végig a Népeségstudományi Kutatóintézet munkatársa, másfél évtizeden át annak igazgatóhelyettese volt. Valóban intézménynek számított, valóban ismert mindenkit, mindenki ismerte, minden ajtó megnyílt előtte, szinte mindenkinek vannak személyes emlékei Vele kapcsolatban. De nemcsak a Hivatal tagjai, a demográfusok, az aktuáriusok, a szociológusok, a szociálpolitikusok és még ki tudja, hány szakma tagjai érezhették magukénak, és érzik most hiányát. Matematikus volt, és számtalanszor igazította helyre elméleti „tévelygéseinket”, a kevés magyar demográfus egyike, aki elemzéseinkhez mindig tudott új szempontokat kínálni, aki tapintatosan ugyan, de kérlelhetetlen pontossággal mutatott rá hibáinkra, azon kevesek egyike, aki egyszerre tudott fontosat mondani múltról, jelenről, jövőről. Ez nemcsak retorikai fogás, valóban foglalkozott a demográfiai átmenet kérdéseivel, máig az egyik legjobb, de méltatlanul figyelmen kívül hagyott elemzési, modellezési lehetőséget kínálta a történeti demográfusok számára, számtalan tanulmánya tárta fel a jelen termékenységének, halandóságának vagy vándormozgalmainak sajátosságait, és életműve egy igen jelentékeny része a népesség-előreszámításokkal foglalkozott. Ez a teljesítmény bármely tudományágban rendkívüli volna, Neki megvolt ehhez a tudása, érdeklődése, ereje. Ugyanakkor gyakorlati ember volt, nem szerette a mellébeszélést, tudott és szeretett számolni. De ha a helyzet úgy kívánta, – megint csak igazgatóhelyettesként – nem hátrált meg egy makrancos monitor vagy számítógép előtt sem, vagy éppen csavarhúzóval ragadva javított konnektort vagy számítógépasztalt. Minden ember egyszeri és felcserélhetetlen, és elvileg persze mindenki pótolható. De lesz-e majd valaki, aki matematikai demográfusként konnektorszerelés közben a demográfiai átmenetről értekezik? Mindenki pótolható?

Laci mindig sietett, mintha érezte volna a számára kimerítő idő rövidegét. Pedig ki tudhatta volna Nála jobban, hogy egy 57 éves ember számára a mai Magyarországon még ígéretesen hosszú a jövő. De a vállalt feladatok sokaságához mérten bármely hosszú élet rövid lett volna számára. Jól ismerte a múlt és a jelen történeteit, próbálta a jövő titkait kifürkészni, és aggodalommal tekintett a jövőbe. A magyar népesség, a

magyar társadalom jövője aggasztotta, és ő volt azon kevesek egyike Magyarországon, aki a magyar demográfiai folyamatokat regionális és globális kontextusukban is képes volt vizsgálni. A múlt és a jelen demográfiai folyamatainak ismeretében készített forgatókönyveket a jövő demográfiai viszonyaira, és mindig volt optimista forgatókönyve. Soha nem gondolta, és soha nem volt hajlandó kimondani, hogy társadalmunk jövője reménytelen, hogy demográfiai katasztrófa fenyeget minket. Volt olyan számolni kevésbé tudó és önnön múltjára rosszul emlékező kolléga, aki – érvek híján – Lacit a múlt „rózsaszín optimizmusának” fenntartása miatt bírálta. De Laci pontosan tudta, hogy a jövő történései előre nem láthatóak, hogy kiindulópontunk csak a múlt és a jelen lehet, hogy matematikailag mindig van esélye annak, hogy dolgaink végül jól, jobban, esetleg nem olyan rosszul alakulnak majd. Szakmai kötelessége volt, hogy ezeket a kedvezőbb lehetőségeket belefoglalja előrejelzéseibe, emberi habitusából fakadt, hogy ezek valóra válását, ha valószínűnek nem is tartotta, teljesen kizárni mégsem tudta. Pótolhatatlan úrt hagyott maga után.